

Sygn. akt V ACa 557/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 września 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maryla Domel-Jasińska
Sędziowie:	SA Zbigniew Koźma (spr.) SA Hanna Rucińska
Protokolant:	sekretarz sądowy Barbara Tobiasz

po rozpoznaniu w dniu 24 sierpnia 2017 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa A. K., J. K.

przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej w W.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 16 marca 2016 r. sygn. akt I C 229/15

I. uchyla zaskarżony wyrok w punkcie 1 (pierwszym) w części oddalającej powództwo powódki J. K. oraz w punkcie 2 (drugim)

w zakresie obciążenia powódki kosztami procesu i w tym zakresie przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu

w B., pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego;

II. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 3 (trzecim) w ten sposób, że wyraz „powodom” zastępuje wyrazem „powodowi”;

III. oddala apelację powoda;

IV. nie obciąża powoda kosztami postępowania apelacyjnego;

V. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w B. na rzecz radcy prawnego K. K. kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych, powiększoną o należną kwotę podatku od towarów

i usług, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt: V ACa 557/16

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 21 stycznia 2015 r. przeciwko Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W. powodowie A. K. i J. K. wnieśli o pozbawienie wykonalności bankowego tytułu egzekucyjnego z dnia 28 stycznia 2010 r. Or. nr (...), któremu postanowieniem z dnia 15 lutego 2010 r. Sąd Rejonowy w I. nadał klauzulę wykonalności.

Pozwany Bank (...) S.A. z siedzibą w W. w odpowiedzi na pozew wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania.

Wyrokiem z dnia 16 marca 2016 r. sygn. akt I C 229/15 Sąd Okręgowy w B. oddalił powództwo (pkt I), nie obciążył powodów kosztami procesu (pkt II), nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa Sądowi Okręgowemu w B. na rzecz Kancelarii radcowskiej rady prawnego K. K. kwotę 4.428 zł tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej powodom z urzędu (pkt III).

Sąd Okręgowy wskazał, że powyższy wyrok oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach:

W dniu 1 lutego 2007 r. powód A. K., powódka J. K. (matka powoda) oraz J. K. (żona powoda) zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego Bankiem (...) S.A. z siedzibą w K. umowę kredytu konsolidacyjnego nr (...) - (...). Na jego podstawie pozwany udzielił im kredytu w wysokości 124.0000 zł. Kredyt zabezpieczony był hipoteką zwykłą w wysokości 124.000 zł i kaucyjną do kwoty 67.000 zł ustanowionych na nieruchomości położonej w B. przy ulicy (...). Zgodnie z postanowieniami (...) umowy oraz 12 regulaminu kredytowania osób fizycznych, pozwany uprawniony był do wypowiedzenia umowy w przypadku zalegania przez powodów w zapłacie dwóch pełnych rat kredytu za co najmniej dwa okresy płatności. Powód wraz z żoną J. K. jako adres zamieszkania wskazali (...) Ł.. Powódka J. K. jako adres zamieszkania wskazała adres: ul. (...). (...) - (...) B..

Wobec zaprzestania przez powodów spłaty kredytu pozwany pismem z dnia 20 lipca 2009 r. złożył oświadczenie o wypowiedzeniu umowy kredytu. Oświadczenie pozwanego w

przedmiocie wypowiedzenia umowy kredytu powodowi i jego żonie zostało wysłane na adres (...) Ł., oświadczenie w przedmiocie wypowiedzenia dla powódki J. K. również zostało wysłane na adres (...) Ł.. Oświadczenia te zostały odebrane w dniu 31 lipca 2009 r. przez żonę powoda J. K..

W dniu 2 grudnia 2009 r. pozwany wystosował do powoda i jego żony przedsądowe wezwanie do zapłaty, w którym wezwał ich do dobrowolnego spełnienia wymagalnego świadczenia wynikającego z zawartej umowy kredytu konsolidacyjnego, które według stanu na dzień 2 grudnia 2009 r. wynosiło kwotę 127.345, 05 zł.

W odpowiedzi na wezwanie przedsądowe powód w imieniu swojej żony oraz w imieniu powódki J. K. pismem z dnia 14 grudnia 2009 r. wskazał, iż wezwanie to z uwagi na fakt jego spłaty poprzez potrącenie z tytułu wzajemnych wierzytelności jest bezprzedmiotowe. W odpowiedzi pozwany pismem z dnia 12 stycznia 2010 r. wskazał, iż nie zaistniały przesłanki do dokonania potrącenia. Jednocześnie pozwany wskazał, iż w całości podtrzymuje roszczenie o zapłatę kwoty 127.345, 05 zł. Pismo to zostało przesłane powodowi i jego żonie oraz powódce J. K. na adres ul. (...), (...) - (...) B..

W dniu 28 stycznia 2010 r. pozwany wystawił przeciwko powodowi i jego żonie oraz przeciwko powódce J. K. Tytuł Egzekucyjny. O jego wystawieniu pozwany poinformował pisemnie powoda i jego żonę oraz powódkę J. K. na adres (...) - (...) B..

Postanowieniem z dnia 15 lutego 2010 r. Sąd Rejonowy w I. w sprawie (...) nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu wystawionemu przez pozwanego przeciwko powodowi i jego żonie oraz powódce J. K. z

ograniczeniem ich odpowiedzialności do kwoty 191.000 zł. Postanowienie to uprawomocniło się w dniu 2 grudnia 2013 r. W toku postępowania dotyczącego nadania klauzuli wykonalności powód wraz z żoną jak również powódka J. K. kilkakrotnie składali środki odwoławcze.

W toku prowadzonego przeciwko powodom postępowania egzekucyjnego z nieruchomości powodowie składali skargi na czynności komornika.

Powódka J. K. obecnie (...) jest osobą leżącą, wymagającą całodobowej opieki, choruje na liczne schorzenia. W 1996 r. u powódki zdiagnozowano (...)

Powyżej przedstawiony stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o przedłożone do akt sprawy dowody z dokumentów oraz zeznania złożone przez powoda A. K..

Sąd I instancji uznał za wiarygodne dowody z dokumentów zebrane w sprawie, albowiem zostały sporządzone we właściwej formie, przewidzianej dla tego typu dokumentów. Były przejrzyste i jasne. Ich autentyczność nie budziła wątpliwości Sądu Okręgowego. Jako wiarygodne w części dotyczącej stanu zdrowia powódki J. K. jak i nieotrzymania przez powódkę oświadczenia pozwanego w przedmiocie wypowiedzenia umowy kredytu Sąd I instancji uznał zeznania złożone przez powoda A. K.. Sąd Okręgowy z uwagi na niekonsekwencję, wewnętrzną sprzeczność jak i brak jakichkolwiek dowodów potwierdzających odmówił wiary zeznaniom powoda w części w której twierdził, że to pozwany bank uniemożliwił mu spłatę kredytu z uwagi na wypowiedzenie powodowi umowy rachunku bankowego. Z jednej strony powód wskazywał na powyższe okoliczności, z drugiej zaś strony twierdził, iż spłacił całą kwotę kredytu z uwagi na potrącenie z tytułu przysługiwania mu wobec pozwanego wierzytelności wzajemnej (co pozostaje w sprzeczności z jego twierdzeniem dotyczącym uniemożliwienia mu spłaty kredytu przez pozwanego)

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że w przedmiotowej sprawie powód domagał się pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego - Bankowego Tytułu Egzekucyjnego z dnia 28 stycznia 201 Or. nr (...).

Zgodnie z treścią przepisu art. 840 § 1 k.p.c. dłużnik może w drodze powództwa żądać pobawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo ograniczenia, jeżeli:

- 1) przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, a w szczególności gdy kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu, albo, gdy kwestionuje przejście obowiązku mimo istnienia formalnego dokumentu stwierdzającego to przejście;
- 2) po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie.

Powództwo z art. 840, jako środek merytorycznej obrony dłużnika pozwala na zakwestionowanie wykonalności tytułu wykonawczego w drodze badania zasadności i wymagalności obowiązku objętego tytułem wykonawczym i w konsekwencji musi być oparte na przyczynach materialnoprawnych - podstawach wymienionych w punktach 1 -3 omawianego przepisu (por. też uchwała SN z dnia 17 kwietnia 1985 r., III CZP 14/85, OSNC 1985, nr 12, poz. 192; wyrok SN z dnia 21 lipca 1972 r., II CR 193/72, OSNC 1973, nr 4, poz. 68; postanowienie SN z dnia 24 sierpnia 1973 r.. IIPZ 34/73, LEX nr 7295; postanowienie SN z

dnia 18 marca 1971 r., ICZ 110/70, LEX nr 6896).

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że w przedmiotowej sprawie, powodowie nie sprecyzowali, który ich zdaniem podpunkt w/w przepisu stanowi uzasadnioną podstawę pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności. Powołując się na okoliczności dotyczące braku dokonania powódce J. K. wypowiedzenia umowy kredytu powodowie zdają się wskazywać na przepis art. 840 § 1 pkt. 1 k.p.c.

Sąd 1 instancji wskazał, iż wykonanie przez bank - kredytodawcę uprawnienia kształtującego w postaci wypowiedzenia umowy kredytowej może być kwalifikowane jako nadużycie prawa podmiotowego w rozumieniu art. 5 k.c. Taka kwalifikacja mogłaby prowadzić do uznania dokonanego wypowiedzenia za prawnie bezskuteczne, co czyniłoby przedwczesne dochodzenie przez kredytodawcę całości zadłużenia kredytowego od kredytobiorcy i tym samym mogłoby uzasadniać powództwo na podstawie art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. Wypowiedzenie umowy kredytowej stanowi na pewno bardzo dotkliwie dla kredytobiorców uprawnienie kształtujące banku w stosunku kredytowym, bo jego wykonanie może doprowadzić do zakończenia tego stosunku przed pierwotnie ustalonym okresem spłaty kredytu. W związku z tym nie może być ono wykonane w sposób nagły, zaskakujący dla kredytobiorcy, nawet jeżeli istnieją podstawy do jego podjęcia zgodnie z treścią umowy kredytowej.

W ocenie Sądu Okręgowego, z opisaną wyżej sytuacją nie mamy do czynienia w przedmiotowej sprawie. Pozwany - wobec zaprzestania spłaty przez powodów kredytu, pismem z dnia 20 lipca 2009 r. złożył oświadczenie o wypowiedzeniu umowy kredytu z zachowaniem 30-dniowego terminu wypowiedzenia - do czego uprawniał go przepis § 14 umowy kredytowej jak i § 12 ust. 1 i 2 Regulaminu Kredytowania Osób fizycznych. Nawet, jeżeli uznać, że złożone przez pozwanego oświadczenie w przedmiocie wypowiedzenia umowy kredytu nie zostało doręczone powódce J. K. na podany przez nią adres w B., to w okolicznościach faktycznych przedmiotowej sprawy nie może zostać uznane za bezskuteczne w stosunku do powódki J. K.. Na wskazany przez powódkę adres w B. zostały jej doręczone przez pozwanego kolejne pisma dotyczące przesądowego wezwania do zapłaty jak i pismo informujące o wystawieniu przez pozwanego Bankowego Tytułu Egzekucyjnego. Powódka merytorycznie ustosunkowała się do treści pism nadesłanych jej przez pozwanego, co oznacza, iż wiedziała o dokonanym przez pozwanego wypowiedzeniu umowy kredytowej i konsekwencji z tym związanych. W toku postępowania dotyczącego nadania klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu jak i w toku samego postępowania dotyczącego egzekucji z nieruchomości zarówno powódka J. K. jak i powód A. K. aktywnie w nim uczestniczyli składając środki zaskarżenia w którym podnosili merytoryczne zarzuty odnośnie spłaty należności wynikającej

z umowy kredytowej. Powyższe okoliczności, w ocenie Sądu Okręgowego nie mogą zatem prowadzić do uznania dokonanego powódce wypowiedzenia umowy kredytowej za bezskuteczne i w efekcie unicestwić wystawiony przez pozwanego bankowy tytuł egzekucyjny. Powód A. K. wskazywał również, iż pozwany poprzez wypowiedzenie mu umowy rachunku bankowego uniemożliwił mu spłatę należności wynikających z umowy kredytowej, co w jego ocenie winno rodzić bezskuteczność złożonego w stosunku do powoda oświadczenia pozwanego w przedmiocie wypowiedzenia umowy kredytu. Twierdzenia powoda w tej części Sąd Okręgowy uznał za gołosłowne a nadto wewnętrznie sprzeczne. Sąd I instancji wyjaśnił, że powód nie wykazał w żaden sposób, by pozwany przed dokonanym wypowiedzeniem umowy kredytowej, wypowiedział powodowi umowę rachunku bankowego, zwłaszcza, że zgodnie z treścią przepisu art. 730 k.c. pozwany mógłby wypowiedzieć taką umowę jedynie z ważnych powodów. Powód nie wskazał również, by po rzekomym wypowiedzeniu mu przez pozwanego umowy rachunku bankowego czynił jakiegokolwiek starania mające na celu terminową spłatę należności kredytowej (złożenie świadczenia do depozytu sądowego). Sąd 1 instancji zauważył, iż powód twierdził również w toku postępowania, że poprzez dokonane przez niego potrącenie z tytułu przysługiwania mu wobec pozwanego wierzytelności wzajemnej należności z tytułu umowy kredytowej, co pozostaje w całkowitej sprzeczności z jego twierdzeniem odnośnie braku możliwości spłaty należności wskutek działań pozwanego.

Odnosząc się z kolei do zarzutu braku możliwości rozpoznania przez powódkę znaczenia dokonanej czynności prawnej z pozwanym w dacie zawieraniu umowy kredytowej Sąd Okręgowy wskazał, iż zarzut taki nie może być przedmiotem rozpoznania w postępowaniu dotyczącym pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego, może natomiast być przedmiotem ewentualnego powództwa dotyczącego ustalenia nieważności czynności prawnej dokonanej przez powódkę z pozwanym.

Mając powyższe okoliczności na względzie. Sąd 1 instancji orzekł jak w punkcie 1 wyroku a contrario na podstawie przepisu art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c.

Z uwagi na trudną sytuację materialną powodów. Sąd Okręgowy w punkcie 2 wyroku na podstawie przepisu art. 102 k.p.c. nie obciążył ich kosztami procesu.

Okoszta nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodom z urzędu. Sąd I instancji orzekł jak w punkcie 3 wyroku na podstawie przepisu § 2 ust. 3 w zw. z § 6 ust. 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 lipca 2005 r. w/s opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Apelację od powyższego wyroku wywiedli powodowie, zaskarżając orzeczenie w całości.

I. w odniesieniu do powódki J. K. zaskarżonemu wyrokowi zarzucili:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego tj.:

a) , art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 82 k.c., a także art. 80 k.c. (w brzmieniu obowiązującym w roku 2007) w powiązaniu z art. 95 ust. 4 ustawy Prawo bankowe i art. 73 § 1 k.c. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie w niniejszej sprawie oraz uznanie, że w trakcie niniejszego postępowania brak jest podstaw do badania zarzutu nieważności czynności prawnej dokonanej przez powódkę, podczas, gdy w realiach powództwa przeciwegzekucyjnego toczącego się w związku z wystawieniem przez bank bankowego tytułu egzekucyjnego mogą być podnoszone wszelkie zarzuty dotyczące materialnoprawnej podstawy w/w tytułu, również zarzuty dotyczące nieważności czynności prawnej stanowiącej podstawę do wystawienia ww. tytułu,

b) . art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie w niniejszej sprawie oraz uznanie, że pozwany Bank dokonał skutecznego wypowiedzenia umowy kredytu w stosunku do powódki, podczas, gdy do takiego wypowiedzenia nie doszło wobec niedoręczenia powódce stosownego oświadczenia zgodnie z postanowieniem umowy kredytu, co skutkowało przedwczesnym wystawieniem przez pozwanego bankowego tytułu egzekucyjnego wobec powódki;

2. naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik sprawy tj.:

a) , art. 217 § 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez pominięcie dowodu z opinii zespołu biegłych sądowych (...)na okoliczność stanu wzroku powódki w dacie zawierania umowy kredytowej z pozwanym oraz czy powódka była w tym okresie osobą niewidomą (niewidzącą). a także na okoliczność braku możliwości rozpoznania przez powódkę znaczenia czynności prawnej podjętej z pozwanym i świadomego wyrażenia woli zawarcia umowy kredytowej oraz poddania się egzekucji wobec pozwanego, w sytuacji, gdy dowód ten dotyczył okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, albowiem ich ustalenie skutkowałoby uznaniem zawartej umowy kredytowej za nieważną, a także ustaleniem, że pozwany bank nie dysponował oświadczeniem powódki o zgodzie na wystawienie wobec niej bankowego tytułu egzekucyjnego,

b) . sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego polegającego na uznaniu, iż doszło do skutecznego wypowiedzenia umowy kredytu wobec powódki, podczas, gdy pismo zawierające wypowiedzenie ww. umowy zostało skierowane przez pozwanego bank na wskazany z umowie kredytowej adres (powódka nigdy nie wskazała pozwanemu innego adresu do doręczeń niż adres wskazany w umowie kredytowej) i nigdy nie

zostało powódce doręczone, którego to braku nie może konwalidować późniejsza korespondencja prowadzona w sprawie.

II. W odniesieniu do powoda A. K. powodowie zaskarżonemu wyrokowi zarzucili:

1. naruszenie prawa procesowego mające istotny wpływ na wynik sprawy tj. sprzeczność istotnych ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego polegającą na uznaniu, że twierdzenia powoda o rozwiązaniu z nim umowy kredytowej pod warunkiem zawieszającym niemożliwym są gołosłowne, podczas, gdy w aktach sprawy znajduje się dokument potwierdzający wypowiedzenie powodowi umowy rachunku bankowego w dniu 16 maja 2009

roku (załącznik do pisma pełnomocnika powodów z dnia 23 grudnia 2015 r.), a w konsekwencji naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 94 k.c. poprzez jego niezastosowanie w niniejszej sprawie,

III. W stosunku do obu powodów zaskarżonemu wyrokowi skarżący zarzucili naruszenie prawa materialnego tj. art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie, w sytuacji gdy stan faktyczny ustalony w sprawie wskazywał, że wypowiedzenie umowy kredytu wobec obu powodów stanowiło nadużycie prawa podmiotowego przez pozwanego, które powinno prowadzić do uznania dokonanego wypowiedzenia za prawnie bezskuteczne, co w konsekwencji czyniło przedwczesnym dochodzenie przez pozwanego całości zadłużenia kredytowego od powodów i tym samym uzasadniało powództwo na podstawie art. 840 § 1 pkt

1 k.p.c.

Ponadto apelujący zaskarżyli postanowienie zawarte w pkt 3 w/w wyroku dotyczące przyznania pełnomocnikowi z urzędu kosztów udzielonej pomocy prawnej w części w jakiej Sąd oddalił wniosek pełnomocnika o przyznanie ww. kosztów według norm przepisanych. Zaskarżonemu postanowieniu skarżący zarzucili naruszenie § 6 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu poprzez przyznanie pełnomocnikowi powodów kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu w wysokości niższej niż wskazana w w/w przepisie, a także nieuwzględnienie przez Sąd I instancji, iż pełnomocnik reprezentował dwoje powodów będącymi współuczestnikami formalnymi w sprawie, co powoduje, że w/w koszty winny być naliczone od każdej ze spraw osobno.

W oparciu o tak skonstruowane zarzuty apelujący wnieśli o:

1. zmianę wyroku i uwzględnienie powództw w całości w odniesieniu do obojga powodów poprzez pozbawienie wykonalności bankowego tytułu egzekucyjnego NT

(...) z dnia 28.01.2010 roku, któremu postanowieniem z dnia 15.02.2010 r. Sąd Rejonowy w I. nadał klauzulę wykonalności, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji,

2. zmianę postanowienia zawartego w pkt 3 ww. wyroku poprzez przyznanie pełnomocnikowi z urzędu wynagrodzenia za świadczoną pomoc prawną (plus należny podatek VAT zgodnie z § 6 pkt 7) oraz § 2 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu,

3. zasądzenie na rzecz pełnomocnika z urzędu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej powodom z urzędu w postępowaniu apelacyjnym według norm prawem przepisanych.

4. na wypadek oddalenia apelacji - o nieobciążanie powodów kosztami postępowania odwoławczego z uwagi na ich trudną sytuację materialną i osobistą wykazaną w trakcie postępowania przed Sądem I instancji.

Apelujący wyjaśnili także, że podstawę żądania przyznania pełnomocnikowi kosztów pomocy prawnej świadczonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym stanowi Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu. Jednocześnie zgodnie z § 3 w/w Rozporządzenia pełnomocnik skarżących wskazał, że opłaty te nie zostały zapłacone w całości ani w części.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie oraz za sadzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przed Sądem

II instancji według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Na uwzględnienie zasługiwała apelacja powódki J. K..

Sąd Apelacyjny w wyniku przeprowadzonej kontroli instancyjnej doszedł do przekonania, że zaskarżone rozstrzygnięcie zostało wydane bez rozpoznania istoty sprawy odnośnie roszczenia powódki.

W doktrynie i orzecznictwie ugruntowany jest też pogląd, że nierozpoznanie istoty sprawy

odnosi się do roszczenia będącego podstawą powództwa i zachodzi, gdy sąd pierwszej instancji nie orzekł w ogóle merytorycznie o żądaniach stron, zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania pozwu albo pominął merytoryczne zarzuty pozwanego (zob. w szczególności wyrok SN z dnia 23 września 1998r., II CKN 897/97. OSNC 1999, Nr 1, poz. 22; wyrok SN z dnia 14 maja 2002r., V CKN 357/00, Lex, nr 55513, postanowienie z dnia 4 września 2014r., II CZ 41/14). Przepis art. 386 § 4 k.p.c. stanowi, że w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy, sąd odwoławczy winien uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania. Treścią normy prawnej zawartej w tym przepisie jest upoważnienie do wydania przez sąd odwoławczy orzeczenia kasatoryjnego w określonych sytuacjach procesowych, jako wyjątku od zasady orzekania co do meritum sporu w tym postępowaniu. Jego brzmienie wskazuje jednocześnie na to, że nie zachodzi obowiązek prowadzenia przez sąd drugiej instancji postępowania dowodowego, zmierzającego do wyjaśnienia rzeczywistej treści stosunków faktycznych i prawnych w sytuacji, gdy sąd pierwszej instancji zaniechał rozważenia poddanych przez strony pod osąd żądań i twierdzeń, jak również, gdy nie dokonał oceny przeprowadzonych dowodów i pominął mogące mieć wpływ na rozstrzygnięcie meritum sporu dowody zawnioskowane przez strony dla ustalenia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w przedmiotowej sprawie Sąd I instancji niesłusznie zaniechał rozważenia poddanych przez strony pod osąd żądań i twierdzeń, tj. nie ustalił bowiem czy powódka, w dacie zawierania umowy kredytowej oraz złożenia oświadczenia woli o poddaniu się egzekucji, miała możliwość rozpoznania znaczenia dokonanej czynności prawnej z pozwanym, a więc czy czynność ta - stanowiąca podstawę do wystawienia tytułu wykonawczego w postaci bankowego tytułu wykonawczego, którego to powodowie domagali się pozbawienia wykonalności - była ważna. Nie można bowiem zgodzić się z wyrażonym przez Sąd Okręgowy stanowiskiem jakoby taki zarzut powódki nie podlegał rozpoznaniu w postępowaniu dotyczącym pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego, a mógł być jedynie przedmiotem ewentualnego powództwa dotyczącego ustalenia nieważności czynności prawnej dokonanej przez powódkę z pozwanym. Jak stanowi bowiem art. 840 § 1 pkt 1) k.p.c. dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, a w szczególności gdy kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu albo gdy kwestionuje przejście obowiązku mimo istnienia formalnego dokumentu stwierdzającego to przejście. Przepis ten w sposób jednoznaczny przesądza więc o dopuszczalności kwestionowania, w toku postępowania o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności, istnienia obowiązku

stwierdzonego takim tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu zarówno, gdy obowiązek ten nie powstał albo gdy obowiązek wygasł na skutek zdarzeń wywołujących skutki prawne, które miały miejsce po powstaniu tego obowiązku (zob. Adameczuk A., Komentarz do art. 840 Kodeksu postępowania cywilnego, [w:] Manowska M. (red.). Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Art. 506-1217; Lex nr 488901). Tym samym w powództwie o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci bankowego tytułu wykonawczego, dłużnik może podnieść wszelkie zarzuty materialnoprawne dotyczące wierzytelności, wskazanej w bankowym tytule egzekucyjnym, w tym zarzuty nieistnienia roszczenia banku lub istnienia roszczenia w mniejszej wysokości niż to zostało ujęte w tytule, braku wymagalności roszczenia, a także nieważności bezwzględnej oświadczenia woli o poddaniu się egzekucji (np. brak zdolności do czynności prawnych) albo nieważność względnej takiego oświadczenia (błąd, podstęp, groźba) (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2009 r., II CSK 207/09, OSNC 2010. nr 4. poz. 62; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 13 maja 2015 r., I ACa 1008/14. LEX nr 1785303). Odnosząc się natomiast do możliwości wytoczenia przez powódkę powództwa z art. 189 k.p.c. o ustalenie nieważności zawartej z pozwanym

bankiem umowy należy zauważyć, iż według jednolitego stanowiska judykatury, możliwość wniesienia powództwa dalej idącego, tj. dającego pełniejszą ochronę naruszonej sfery prawnej powoda jest okolicznością wyłączającą istnienie interesu prawnego warunkującego możliwość wniesienia powództwa o ustalenie na podstawie art. 189 k.p.c. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego nie ma interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie nieważności umowy, jeżeli pozew został wniesiony po wszczęciu na wniosek banku egzekucji na podstawie bankowego tytułu wykonawczego (zob. wyroki Sąd Najwyższy z dnia 5 maja 2000 r., IICKN 261/00. nie publ. oraz z dnia 16 czerwca 2004 r., III CK 139/03. nie publ.), możliwość bowiem wniesienia powództwa, którego celem jest podważenie możliwości prowadzenia egzekucji przeciwko dłużnikowi na podstawie tytułu wykonawczego (bankowego tytułu wykonawczego), w tym także na podstawie zarzutu dotyczącego nieważności czynności prawnej, wyłącza bowiem istnienie interesu prawnego u dłużnika w wytoczeniu powództwa zmierzającego do ustalenia nieważności czynności prawnej, z której wynika wierzytelność ujęta w tytule wykonawczym (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2015 r., III CSK 226/14. LEX nr 1710361).

Skoro więc w dacie zawierania przez powodów z pozwanym umowy kredytowej, obowiązywała regulacja art. 80 k.c. wedle której, jeżeli osoba nie mogąca czytać ma złożyć oświadczenie woli na piśmie, oświadczenie powinno być złożone w formie aktu notarialnego, zbadania przez Sąd 1 instancji wymaga czy dla ważności dokonanych przez powódkę - u której jak ustalono (...)

(...)- czynności prawnych z bankiem nie była konieczna forma aktu notarialnego. Brak ustaleń w przedmiotowym zakresie uniemożliwia Sądowi Odwoławczemu zbadanie czy istniały podstawy do wystawienia przez pozwanego bankowego tytułu wykonawczego względem powódki J. K..

Kierując się przedstawionymi motywami Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w punkcie 1 sentencji wyroku uchylił zaskarżony wyrok w punkcie 1 w części oddalającej powództwo J. K. oraz w punkcie 2 w zakresie obciążenia powódki kosztami procesu i w tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w B., pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Apelacja powoda A. K. nie zasługiwała jednak na uwzględnienie.

Przede wszystkim za chybiony należało uznać wywiedziony przez apelującego zarzut sprzeczność istotnych ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego. W judykaturze przyjmuje się, że sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego ma miejsce, gdy zaskarżone rozstrzygnięcie jest sprzeczne z ustalonymi przez sąd okolicznościami lub gdy sąd wyprowadził z ustalonych okoliczności wnioski, który jest błędny logicznie albo gdy sąd uznał pewne okoliczności za ustalone bez dostatecznej ku temu podstawy lub wreszcie gdy uznał pewne okoliczności za nieudowodnione mimo istnienia ku temu podstaw w zebranych materiale dowodowym. Choć rację ma skarżący, iż Sąd I instancji, wbrew przeprowadzonym dowodom, nie ustalił, iż pozwany pismem z dnia 18 maja 2009 r. dokonał wypowiedzenia umowy rachunku bankowego przeznaczonego do obsługi kredytu, uchybienie to nie miało wpływu na wynik sprawy. Zdaniem Sądu II instancji nie jest bowiem w tym względzie trafne stanowisko jakoby wskazanie w piśmie z dnia 20 lipca 2009 r. - stanowiącym o wypowiedzeniu umowy kredytowej powodowi przez pozwanego - w/w rachunku bankowego, jako rachunku na który należy dokonać spłaty zadłużenia, stanowiło warunek zawieszający niemożliwy do spełnienia stosownie do treści art. 94 k.c. W powołanym piśmie z dnia 20 lipca 2009 r. przedstawiciele Banku (...) S.A. w W. podali bowiem jednoznacznie, iż „w przypadku pytań lub wątpliwości” wskazany jest kontakt z Bankiem pod określonym w tym piśmie numerem telefonu bądź osobisty w placówce Banku. W ocenie Sądu Apelacyjnego powód A. K. w przypadku rzeczywistego występowania po jego stronie woli spłaty zadłużenia, miał możliwość wyjaśnienia sytuacji, i ustalenia odmiennego sposobu dokonania spłaty zadłużenia. Powód winien był wykazać rzeczoną wolę uregulowania należności kontaktując się - zgodnie z otrzymanym pouczeniem -

z pozwanym Bankiem, czego jednakże nie uczynił, wobec czego wypowiedzenie umowy kredytowej należy uznać za skuteczne wobec niego.

Bezasadnie skarżący zarzucał także naruszenie przez Sąd I instancji prawa materialnego w postaci art. 840 § 1 pkt 1) k.p.c. w zw. z art. 5 k.c. Jak się bowiem powszechnie przyjmuje przepis art. 5 k.c. nie może stać się samoistną podstawą

powództwa przeciwegzekucyjnego z art. 840 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2003 r. III CZP 78/03, Prok.i Pr.-wkl. 2004/6/36), albowiem nie może stanowić skutecznej podstawy trwałego pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności {zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 1999 r.. II CKN 151/98 OSNC 1999/7-8/134. Biul.SN 1999/5/8). Sad Apelacyjny podziela przy tym pogląd, iż powództwo opozycyjne w przypadku bankowego tytułu wykonawczego z powołaniem się na przepis art. 5 k.c., nie może pozbawiać uprawnionego na trwałe jego prawa. Stosowanie więc art. 5 k.c., w ramach powództwa z art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. może prowadzić jedynie do czasowego ograniczenia możliwości zrealizowania przysługującego uprawnienia, a takim nie jest pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 3 października 2003 r., sygn. akt I ACa 135/03. OSA 2005/7/29).

W tym stanie rzeczy nie podzielając wskazanych wyżej zarzutów apelacji ani argumentacji zgłoszonej na ich poparcie, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. w punkcie III wyroku oddalił apelację powoda.

Odnosząc się natomiast do zarzutów wywiedzionych w zakresie zasądzonych kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodom z urzędu za postępowanie przed Sądem I instancji. Sąd Apelacyjny częściowo je podziela. Trafnie skarżący podnosił, iż po stronie powodów występowało współuczestnictwo formalne, a w konsekwencji koszty udzielonej im pomocy prawnej winny zostać przyznane w odniesieniu do każdego z powodów osobno. Tym samym wobec przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w odniesieniu do powódki, w tym w zakresie orzeczenia o obciążaniu jej kosztami. Sąd II instancji zmienił zaskarżony wyrok w punkcie III, przyznając zasądzoną kwotę 4.428 zł tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej wyłącznie powodowi, a nie obojgu powodom. Nie mniej jednak pozostałe twierdzenia skarżącego w tym względzie nie zasługiwały na uwzględnienie. Wskazania wymaga, iż określona w pozwie wartość przedmiotu sporu na 250.000 zł dotyczyła powodów łącznie, a więc zastosowanie w sprawie znajdzie regulacja § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. (Dz. U z 2013 r., poz. 490 z późn zm.) określająca wysokość stawki minimalnej na kwotę 3600 zł, a nie jak tego żądał skarżący § 6 pkt 7 w/w rozporządzenia. Jednocześnie wbrew argumentacji skarżącego, brak było podstaw

12

do zastosowania dwukrotności przedmiotowej stawki, albowiem sprawa niniejsza nie była nadmiernie skomplikowana, a ponadstandardowego nakładu czasu pracy pełnomocnika z urzędu nie uzasadnia ani długość trwania postępowania, ani objętość materiału dowodowego - w tym obszerność akt sprawy (tj. 2 tomy) - jak również wielość pism procesowych składanych w toku postępowania. Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w punkcie II wyroku.

Z uwagi na trudną sytuację materialną powoda, Sąd Apelacyjny w punkcie IV wyroku na podstawie przepisu art. 102 k.p.c. nie obciążył go kosztami procesu.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu, Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie V wyroku na podstawie przepisu § 2 w zw. z § 4 ust 1 i 3 w zw. z § 6 ust. 6 w zw. z § 16 ust. 1 pkt 2) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2015 r., poz. 1805).

do zastosowania dwukrotności przedmiotowej stawki, albowiem sprawa niniejsza nie była nadmiernie skomplikowana, a ponadstandardowego nakładu czasu pracy pełnomocnika z urzędu nie uzasadnia ani długość trwania postępowania, ani objętość materiału dowodowego - w tym obszerność akt sprawy (tj. 2 tomy) - jak również wielość pism procesowych składanych w toku postępowania. Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w punkcie II wyroku.

Z uwagi na trudną sytuację materialną powoda, Sąd Apelacyjny w punkcie IV wyroku na podstawie przepisu art. 102 k.p.c. nie obciążył go kosztami procesu.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu, Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie V wyroku na podstawie przepisu § 2 w zw. z § 4 ust 1 i 3 w zw. z § 6 ust. 6 w zw. z § 16 ust. 1 pkt 2) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2015 r., poz. 1805).